

بررسی نظرات دانشجویان در مورد ویژگی‌های آموزشی اساتید دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال ۹۲-۱۳۹۱

مجید زارع بیدکی^۱، علی رجب پور صنعتی^{۲*}، سیدسپهر هاشمیان^۳، فاطمه رجایی قناد^۴، محمد نجفی سمنانی^۵

۱- گروه میکروبی شناسی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران

۲- دانشجوی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، بیمارستان روزبه، گروه روانشناسی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۴- گروه اورولوژی، بیمارستان امام رضا (ع)، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۳/۱۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۵/۲۷

چکیده

سابقه و اهداف: در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، اساتید به عنوان عناصر اصلی در آموزش و پژوهش شناخته می‌شوند، بنا بر این، یکی از راه‌های کنترل کیفی در نظام آموزش پزشکی، ارزیابی عملکرد اعضای هیئت علمی از نظر کیفیت تدریس و تعاملات آموزشی آنان است. مطالعه فعلی با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان نسبت به وضعیت فعلی تدریس اساتید در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد.

روش بررسی: در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه الکترونیکی که توسط مرکز مطالعات و آموزش پزشکی دانشگاه طراحی شده بود، نگرش دانشجویان نسبت به ویژگی‌های آموزشی و تدریس اساتید مورد بررسی قرار گرفت. سپس نمرات پایان ترم و معدل کل دانشجویان به طور خودکار از پایگاه داده دانشگاه فراخوانی و با پرسشنامه‌ها در پایگاه داده پرتال آموزش الکترونیکی ثبت شد، سپس داده‌ها با نرم افزار SPSS 19 و آزمون‌های تی و تحلیل واریانس تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: از مجموع ۷ دانشکده مختلف، جمعاً ۸۲۷ نفر وارد این مطالعه شدند. میانگین نمره کلی نگرش ۴/۱۶ از ۵ بود که نشان از رضایت بالای دانشجویان از عناصر سازنده شاخص تدریس اساتید داشت. در میان دانشکده‌ها، آموزشکده فوریت‌های پزشکی بالاترین نمره میانگین (و بالاترین متوسط نمره) را در بین سایر دانشکده‌ها داشت. همچنین میان نمره نگرش در دو جنس تفاوت معنی‌داری وجود داشت ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: ارزشیابی اساتید زمینه‌ای را برای رقابت، انتخاب برترین اساتید از دیدگاه دانشجویان و کمک به دانشجویان سال‌های بعد جهت انتخاب استاد خود فراهم می‌آورد. این ارزشیابی را صرفاً نباید از نمرات نظرسنجی دانشجویان به دست آورد و باید با فراهم آوردن پروتکل‌های مختلف در این مسیر، نمرات دانشجویان را به واقعیت هر استاد نزدیک نمود.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی اساتید، نظرسنجی دانشجویان، آموزش

* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۵۶۱-۸۸۲۵۴۵۱، آدرس الکترونیکی: ali.poursanati@gmail.com

مقدمه

در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور اساتید به عنوان عناصر اصلی در آموزش، پژوهش و خدمات درمانی شناخته می‌شوند. چرا که آنان می‌توانند از طریق ترکیب مناسب و بدیع عناصر موجود در نظام آموزشی، دانشجویان را به سوی اهداف متعالی سوق داده یا محروم نمایند (۱)؛ بنابراین بهترین راه کنترل کیفی در نظام آموزش پزشکی ارزیابی عملکرد اعضای مذکور به منظور اصلاح و بهبود روش‌ها و فعالیت‌های آموزشی، کمک به مدیران برای تصمیم‌گیری معقول‌تر در مورد استخدام، ترفیع استادان و در نهایت ارتقاء آموزش به عنوان یک حرفه می‌باشد (۱).

مهم‌ترین و مطلوب‌ترین هدف ارزشیابی در زمینه آموزش و نظام آموزشی، آگاهی از وضعیت موجود و میزان فاصله آن با وضعیت مطلوب مورد ارزشیابی است، که بدان وسیله می‌توان با اتکا به داده‌های حاصل از فرآیند ارزشیابی با یک برنامه‌ریزی جامع و راهبردی به بهبود وضعیت و حداکثر استفاده از امکانات و منابع موجود برای رسیدن به مقاصد و اهداف مورد نظر پرداخت (۲).

به اعتقاد برخی محققان استفاده از نظرات دانشجویان برای ارزشیابی اساتید تنها منبع ملموس در دانشکده و دانشگاه‌های سراسر جهان است که می‌تواند در بهبود روش تدریس، اثربخشی تدریس و در نهایت بهبود کیفیت آموزش مفید باشد (۳).

به طور کلی مروری بر یافته‌های تحقیقاتی نشان می‌دهد که علیرغم اختلاف نظرها در این نوع ارزیابی، مدیران و مسئولان اکثر مدرسه‌های آموزش عالی و دانشگاه‌ها در سطح جهان ارزشیابی دانشجویان را به عنوان یک منبع موثق و قابل قبول پذیرفته و برای اخذ تصمیمات از آن استفاده می‌کنند (۴). همچنین جویا شدن از نظرات دانشجویان به عنوان تنها کسانی که تأثیر کامل یاددهی را در دوره درسی تجربه می‌کنند (۵). امروزه مورد تأکید بیشتری قرار گرفته است. چنانچه نتایج یک مطالعه در خصوص پیامدهای بازخورد دانشجویان حاکی از آن بود که اساتید نظرات دانشجویان را مهم تلقی می‌کنند و در پی برطرف نمودن موارد خواسته شده از سوی دانشجویان می‌باشند (۶).

استفاده غیررسمی از فرآیند ارزشیابی دانشجو از اساتید در سال ۱۹۶۰ آغاز شد و تاکنون گسترش زیادی یافته است،

به طوری که هم اکنون در تمام کالج‌ها و دانشگاه‌های آمریکا و بسیاری از کشورهای دیگر به کار می‌رود و شاید به عنوان اصلی‌ترین منبعی باشد که برای ارزیابی اعضای هیئت علمی در زمینه عملکرد تدریس استفاده می‌شود (۷).

ارزشیابی استاد به عنوان یک استراتژی مهم برای ارتقای کیفیت آموزشی مورد توجه دانشگاه‌ها است. به همین دلیل مراکز آموزش عالی برای تعیین شایستگی اساتید خود ملاک‌هایی را تعیین می‌کنند و بدین وسیله عملکرد آن‌ها را از طریق فرآیندی مدون مورد ارزشیابی قرار می‌دهند. هدف این نوع ارزشیابی‌ها بهبود نحوه تدریس و ارتقای اثربخشی آن است (۸).

در مطالعه‌ای که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲ در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد (۳) چنین نتیجه گرفته شد که ارزشیابی دانشجویان نسبت به اساتید در صورتی که به عنوان بخشی از یک برنامه جامع قرار گیرد می‌تواند در بهبود روند آموزش مؤثر باشد، اما در آن مطالعه ارتباط معدل دانشجو (به عنوان یک شاخص مهم پیشرفت تحصیلی دانشجو) با نگرش وی نسبت به استاد بررسی نشده بود. همچنین حجم نمونه آن مطالعه شامل صرفاً ۶۰ نفر از اساتید و ۲۸۰ نفر از دانشجویان بود که با توجه به جمعیت فعلی دانشجویان دانشگاه، نتایج مطالعه فوق‌الذکر قابل تعمیم به کل دانشگاه در شرایط امروز نمی‌باشد. از طرفی نتایج مطالعه مذکور به تفکیک دانشکده و جنس بیان نشده بود و در نتیجه نمی‌توان با توجه به نتایج آن برنامه ریزی هدفمندی جهت بهبود سطح کیفی ارزشیابی‌ها انجام داد.

با بررسی سایر مطالعات مشابه خارجی که در این حیطه انجام شده، متغیرهای وارد شده در پژوهش‌های خارجی را در مطالعه حاضر وارد کردیم تا این پژوهش نیز با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان نسبت به ویژگی‌های تدریس اساتید به منظور بررسی نقاط قوت و ضعف شیوه‌های تدریس در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بیرجند انجام شود.

روش بررسی

در این مطالعه که از نوع توصیفی-تحلیلی مقطعی بود، تمامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بیرجند در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ که به روش سرشماری ۸۲۷ نفر بودند، وارد تحقیق شدند. در این پژوهش

در میان سؤالاتی که در پرسشنامه ارزشیابی اساتید از دانشجویان جمع آوری شد، دو سؤالی که مرتبط با بحث احترام استاد به حقوق شخصی و اجتماعی آنان بود، بالاترین میانگین رضایت را در میان نظرات دانشجویان به خود اختصاص داد. همچنین از میان ۸۲۷ نفر شرکت کننده در این طرح پژوهش، ۶۳۱ نفر از آنان این دو سؤال را در انتها پرسشنامه به عنوان مهم ترین ملاک ارزشیابی اساتید انتخاب کرده بودند.

در فرضیه دیگر خود که میانگین دانشکده‌ها را به تفکیک مورد بررسی قرار دادیم، آموزشکده فوریت‌های پزشکی بالاترین نمره میانگین (و بالاترین متوسط نمره) را در بین سایر دانشکده‌ها داشته است و از آن می‌توان استنباط کرد که پاسخ‌گویی دانشجویان این آموزشکده به گزینه بسیار خوب بالا بوده است و ابراز رضایت بیشتری نسبت به تدریس اساتید خود داشته‌اند.

در سایر دانشکده‌ها، به ترتیب دانشجویان دانشکده پرستاری با میانگین ۴/۳۷، دانشکده بهداشت با میانگین ۴/۲۲، دانشکده پرستاری قائن با ۴/۲، دانشکده پیراپزشکی با میانگین ۴/۱، دانشکده پزشکی با میانگین ۳/۹۸ و دانشکده پیراپزشکی فردوس با میانگین ۳/۹۶، نمرات نگرش خود را ثبت کردند (جدول ۱).

در فرضیه‌ای دیگر که به بررسی تفاوت معنی‌داری تفاوت در میانگین نمره نگرش دانشجویان به تفکیک دانشکده مطرح شده بود، توسط آزمون تعقیبی بن فرونی مشخص شد که بین دانشکده‌های پزشکی، پرستاری - مامایی، فوریت‌های پزشکی و پیراپزشکی فردوس تفاوت معنی‌دار وجود دارد.

از ۸۲۷ نفری که در این نظر سنجی شرکت کردند، ۳۱۱ نفر مرد و ۵۱۶ نفر زن بودند. میانگین نمرات نگرش مردان برابر با ۴/۳۲ و میانگین نمرات نگرش زنان برابر با ۴/۰۷ بوده است. نتایج آزمون تی تست نشان داد که تفاوت میانگین‌ها در بین دو گروه معنی‌دار و میانگین نمره‌های مردان (انحراف معیار = ۰/۷۶، میانگین = ۴/۳۲) بالاتر از زنان (انحراف معیار = ۰/۷۶، میانگین = ۴/۰۷) است (جدول ۳).

در فرضیه‌ای که در آن مقایسه میانگین نمره نگرش دانشجویان نسبت به تدریس اساتید بر اساس معدل کل (زیر ۱۶ و بالای ۱۶) مطرح شده بود، تفاوت بین نمره نگرش این دو گروه به طور معنی‌داری متفاوت بود. میانگین نمره افراد با

از پرسشنامه الکترونیکی استفاده شد که شامل اطلاعات دموگرافیک و ۱۶ سؤال نگرشی برای سنجش نگرش دانشجویان نسبت به وضعیت موجود تدریس اساتید بود. ۱۵ سؤال پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ نقطه‌ای لیکرتی (بسیار خوب تا بسیار ضعیف) و ۱ سؤال ۱۰ گزینه‌ای (برای تعیین نمره نسبت به تدریس از ۱ تا ۱۰) بود. سؤالات این پرسشنامه توسط مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه طراحی و روایی و اعتبار آن نیز به وسیله این مرکز تأیید شده بود. ضریب آلفای کرونباخ سؤالات این پرسشنامه ۰/۸۱ تعیین شده بود (۳).

پرسشنامه‌های این مطالعه از طریق افزونه‌ای که به این منظور در پرتال آموزش الکترونیکی دانشگاه طراحی و نصب شده بود در پایان ترم تحصیلی و یک هفته قبل از برگزاری امتحانات پایان نیمسال، برای پاسخ‌گویی در اختیار دانشجویان قرار گرفت. سپس بعد از برگزاری امتحانات پایان نیمسال و ثبت نتایج قطعی، از طریق اتصالی که میان پرتال آموزش الکترونیکی و سیستم مدیریت الکترونیکی امور آموزشی دانشگاه برقرار گردید، نمرات پایان نیمسال و معدل کل هر دانشجو به طور خودکار فراخوانی و با فرم‌های نظرسنجی تکمیل شده توسط دانشجویان در پایگاه داده پرتال ثبت شد. سپس داده‌های مربوط به نظرات دانشجویان از نرم‌افزار مربوطه در پرتال به نرم افزار SPSS 19 صادر شد و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. پس از جمع آوری داده‌ها، با کمک نرم افزار SPSS 19 و با استفاده از روش‌های آماری شاخص سازی، آزمون تی، تحلیل واریانس در سطح خطای $P \leq 0.05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

دانشجویانی که در این تحقیق وارد شدند، از هفت دانشکده مختلف و جمعاً ۸۲۷ نفر بودند (از دانشکده پزشکی ۱۷۰ نفر، دانشکده پیراپزشکی ۲۳۷ نفر، دانشکده پرستاری ۱۹۳ نفر، دانشکده بهداشت ۹۱ نفر، آموزشکده فوریت‌های پزشکی ۸ نفر، دانشکده پیراپزشکی فردوس ۴۵ نفر و دانشکده پرستاری قائن ۸۳ نفر). این جمعیت را ۳۱۱ مرد و ۵۱۶ زن تشکیل می‌دادند. میانگین نمره کل ارزشیابی دانشجویان، نمره ۴/۱۶ از ۵ بود که نشان از رضایت بالای دانشجویان از عناصر سازنده شاخص تدریس اساتید (شامل ۱۵ سؤال) داشت (جدول ۲).

۱۷ و بالای ۱۷) بودیم. در ۳۰ تحلیلی که بر روی دروس ارائه شده مورد نظر صورت گرفت، هیچ یک از تحلیل‌ها تفاوتی معنی‌دار بین نمره نگرش این دو گروه (زیر ۱۷ و بالای ۱۷) نشان ندادند؛ بنابراین تفاوت معنی‌داری در نمره نگرش افراد با نمره نهایی زیر ۱۷ و بالای ۱۷، وجود نداشت.

معدل زیر ۱۶ (انحراف معیار=۰/۷۳، میانگین=۴/۲۸) بالاتر از افراد با معدل بالای ۱۶ (انحراف معیار=۰/۷۸، میانگین=۴/۰۷) است. در فرضیه آخر به دنبال بررسی تفاوت در میانگین نمره نگرش دانشجویان نسبت به تدریس اساتید در ۳۰ درس ارائه شده در ۷ دانشکده مختلف بر اساس نمره پایان ترم همان درس (زیر

جدول ۱: مقایسه میانگین‌های نمره نگرش دانشجویان نسبت به تدریس اساتید به تفکیک دانشکده

تعداد	انحراف معیار± میانگین	میان	واریانس	سطح معنی داری
گروه پزشکی (۱۷۰٪/۵۵/۲۰)	۳/۹۸±۱/۰۵	۴/۱۸	۱/۱	۰/۰۰
پیراپزشکی (۲۳۷٪/۶۶/۲۸)	۴/۱±۰/۷۳	۴/۱۸	۰/۵۳	۰/۰۱
پرستاری (۱۹۳٪/۳۴/۲۳)	۴/۳۷±۰/۵۹	۴/۴۳	۰/۳۴	۰/۰۰
گروه بهداشت (۹۱٪/۰/۱۱)	۴/۲۲±۰/۶۲	۴/۳۷	۰/۳۹	۰/۰۳
فوریت‌های پزشکی (۸٪/۹۷/۰)	۴/۹۹±۰/۰۲	۵	۰/۰	۰/۰۱۹
پیراپزشکی فردوس (۴۵٪/۴۵/۵)	۳/۹۶±۰/۷۵	۳/۸۷	۰/۵۶	۰/۰۴۱
پرستاری قائن (۸۳٪/۰۳/۱۰)	۴/۲±۰/۶۱	۴/۳۱	۰/۳۸	۰/۰۳۹

$P \leq 0.05$

جدول ۲: میانگین، انحراف استاندارد و درصد پاسخ‌دهی سؤالات پرسشنامه ارزشیابی اساتید

سؤالات	شرح سؤال	میانگین	انحراف استاندارد	گزینه بسیار ضعیف	گزینه ضعیف	گزینه متوسط	گزینه خوب	گزینه بسیار خوب
۱	چگونگی تشریح اهداف درس با ارائه طرح درس	۴/۲۴	۰/۹۳	۲/۵	۳	۱۰/۳	۳۶/۵	۴۷/۶
۲	قدرت بیان و تفهیم مطالب درسی	۴/۲۱	۰/۹۴	۲/۲	۳/۷	۱۲/۲	۳۴/۵	۴۷/۴
۳	ایجاد انگیزه برای مطالعه بیشتر و مشارکت دانشجو	۴/۰۱	۱/۰۵	۳/۷	۴/۶	۱۷/۲	۳۳/۹	۳۹/۱
۴	تخصیص وقت کافی برای پاسخ به سؤالات دانشجو	۴/۱۱	۱/۰۲	۳/۵	۴/۴	۱۳/۷	۳۵/۱	۴۳/۴
۵	توانایی مدیریت، کنترل و اداره کلاس	۴/۲	۰/۹۸	۳/۳	۳	۱۱/۶	۳۵/۱	۴۷
۶	ارزیابی یادگیری دانشجو در طول ترم از طریق طرح سؤالات مناسب	۳/۸۹	۱/۰۷	۳/۴	۷/۵	۲۰/۴	۳۴	۳۴/۷
۷	تسلط استاد به محتوی درس	۴/۳۴	۰/۹۱	۱/۹	۲/۹	۱۰/۲	۲۹/۵	۵۵/۵
۸	میزان بهره‌گیری شما از مطالب تدریس شده	۳/۹۸	۱	۲/۹	۵/۶	۱۷/۸	۳۳/۸	۳۵/۴
۹	استفاده از وسایل کمک آموزشی در محدوده امکانات و متناسب با نوع درس	۳/۹۱	۱/۰۸	۳/۳	۸/۸	۱۷	۳۴/۹	۳۵/۹
۱۰	ابراز علاقه‌مندی به رشته علمی خود و تشویق به تدریس و یادگیری	۴/۰۶	۱/۰۳	۳	۴/۲	۱۷/۴	۳۴	۴۱/۴
۱۱	ارائه مطالب درسی به صورت کاربردی و همراه با مثال‌های مناسب	۴/۰۷	۰/۹۹	۲/۳	۵/۴	۱۶	۳۵/۳	۴۱
۱۲	توجه به حضور و غیاب دانشجویان	۴/۱۱	۱/۰۹	۴/۸	۵	۱۱/۴	۳۲/۲	۴۶/۷
۱۳	حضور به موقع و رعایت طول زمان کلاس	۴/۰۳	۱/۱۴	۵/۶	۵/۷	۱۲/۱۹	۳۱/۴	۴۴/۴
۱۴	رفتار اجتماعی استاد با دانشجو و ایجاد احترام متقابل	۴/۲۷	۰/۹۹	۳/۳	۳/۹	۸/۷	۳۱	۵۳/۲
۱۵	احترام به مسائل فرهنگی، اخلاق و شئون اسلامی در کلاس	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰
۱۶	اگر استاد براساس داشتن تمامی صفات، نمره ۱۰ داشته باشد.	۴/۲۶	۰/۹۶	۲/۵	۴	۹/۶	۳۲/۳	۵۱/۶

جدول ۳: مقایسه میانگین نمرات نگرش به تفکیک جنسیت

جنسیت	تعداد	انحراف معیار \pm میانگین	میان	واریانس	سطح معنی داری
مردان	۳۱۱ (۶۰/۳۷٪)	۳۲/۴ \pm ۷۶/۰	۵/۴	۵۹/۰	۰/۰۲۷
زنان	۵۱۶ (۴۰/۶۲٪)	۰۷/۴ \pm ۷۶/۰	۱۲/۴	۵۸/۰	

$P \leq 0/05$

بحث

یاددهی مطالب از خصوصیات مهم یک استاد توانمند است. البته به این مسئله نیز باید توجه نمود که گاهی اوقات علیرغم اینکه استاد از تسلط خوبی برخوردار است، ولی از نظر قدرت انتقال مفاهیم در حد مطلوب نیست و همین امر باعث می‌شود که ارزشیابی وی تحت تأثیر قرار بگیرد (۱۲).

یکی از مهم‌ترین ملاک‌های مهارت‌های ارتباطی که دانشجویان مطرح نمودند احترام گذاشتن به آن‌ها بود که یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان از دیدگاه مازلو محسوب می‌شود (۱۳). در فرآیند تدریس احترام به فراگیران می‌تواند اهداف یادگیری را تحت تأثیر قرار دهد و تسهیل کند. این مؤلفه را می‌توان در مسائل اخلاقی و ارتباطی استاد یک درس با دانشجوی خود در نظر گرفت که یکی از بالاترین نمرات را این مؤلفه از آن خود کرده بود و دانشجویان نهایت رضایت خود را از حفظ این مسائل توسط اساتید خود ابراز کرده بودند. امروزه نظرسنجی که در دانشگاه‌ها جهت ارزیابی اساتید صورت می‌گیرد، پدیده‌ای رایج و فراگیر است؛ اما مطالعات نشان داده‌اند که نتایج نظرسنجی نه بر اساس خصوصیات تدریسی اساتید در آن درس، بلکه بر اساس خصوصیات شخصیتی آن استاد رقم می‌خورد. در مطالعه‌ای که در گلستان انجام شد، این تبیین به اثبات رسید (۱۵). در مطالعه‌ای دیگر در قزوین تعدادی از اساتید ارزشیابی‌های فعلی را اصلاً با واقعیت منطبق نمی‌دانستند. مطالعه مذکور همچنین نشان داد که گرچه دانشجویان برخی از فاکتورهای مهم در ارزشیابی اساتید را به خوبی تشخیص می‌دهند، اما همه آنچه را که بر اساس معیارهای علمی برای یک استاد خوب لازم است را مهم تشخیص نمی‌دهند و همین امر ممکن است از اعتبار و پایایی ارزشیابی‌های دانشجویی از اساتید بکاهد (۱۶).

در مطالعه‌ای دیگر در بیرجند که با نظرخواهی اساتید صورت گرفت، ۴۰٪ از آنان اعتقاد داشتند که تکمیل فرم‌ها توسط دانشجو بدون احساس مسئولیت و حوصله است و ۳۰٪

ارزشیابی فعالیتی است نظام‌مند برای داوری و بررسی کار و همچنین اثربخشی برنامه آموزشی که توسط گردآوری اطلاعات مناسب درباره کیفیت آن که باهدف بهبود و ارتقاء خدمات عرضه‌شده صورت می‌گیرد و نقش مهمی در برنامه‌ریزی و تضمین کیفیت در آموزش عالی ایفا می‌کند (۹). بی‌گمان ارزشیابی از عملکرد آموزشی اساتید را باید اصلی‌جدا ناپذیر از نظام آموزش پویا و کوشا دانست. ارزشیابی از عملکرد آموزشی اساتید رشد و شکوفایی نظام آموزش را افزایش می‌دهد.

کاشین، که مطالعات منتشرشده از سال ۱۹۷۱ تا ۱۹۸۸ پیرامون ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان را مورد پژوهش قرار داده است، معتقد است که بیشترین منبع مورد استفاده جهت ارزشیابی اساتید، دانشجویان می‌باشند. این محقق نشان داده است که ارزشیابی توسط دانشجویان، از نظر آماری قابل اعتماد، روا و نسبتاً عاری از خطا است (۱۰).

یافته‌های مطالعات متعددی نشان داده است که دانشجویان تسلط بر موضوع درس و داشتن علم و تجربه استاد را از اولویت‌های مهارت‌های تدریس مطرح نموده و در بخش ویژگی‌های فردی به قدرت بیان و انتقال مطالب تأکید داشتند و تسلط بر محتوا و موضوع را از مهم‌ترین ویژگی‌های استاد می‌دانستند (۱۱). این یافته ما را بر آن داشت تا این مؤلفه‌ها را در پرسشنامه خود بگنجانیم و نظر دانشجویان را در رابطه با آنان بسنجیم. اکثریت دانشجویان، نمره بالایی را در این گویه‌ها به اساتید خود داده بودند (جدول ۲). همچنین دانشجویانی که به گویه تسلط استاد بر محتوای درسی نمره بالایی داده بودند، نمره بالایی به گویه قدرت تفهیم و بیان مطالب درسی توسط استاد نیز داده بودند. گیلسپای در این مورد می‌نویسد عدم تسلط به محتوای آموزش، از جمله عواملی است که اعتماد به نفس را در مدرس کاهش می‌دهد؛ وی همچنین به این نکته اشاره می‌کند که داشتن تجربه در

قابل اعتماد است و به چه منظورهایی می‌توان نتایج این روش از ارزشیابی را مورد استفاده قرارداد؟ آنچه در این پژوهش می‌تواند به سؤال فوق پاسخ دهد و از مزایای این ارزشیابی به شمار آید، موارد زیر است:

الف: ارتقاء سطح کارایی و کارآمدی اساتید از طریق مستمر کردن بحث ارزشیابی نگرش دانشجویان
ب: مقایسه ارزش‌های نگرشی دانشجویان در نتایج پژوهش‌های نظرسنجی دانشگاه‌های مختلف کشور
ج: بازخورد نتایج ارزشیابی به اساتید به منظور آگاه نمودن آنان از طرز فکر و نگرش دانشجویان نسبت به خود لازم به ذکر است که این پژوهش توسط معاونت پژوهش دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بیرجند در سال ۱۳۹۱ با شماره طرح پژوهشی ۷۳۵ به تصویب رسیده است.

تکمیل آن را بدون صداقت دانستند (۳). شاید فراهم کردن بستری برای گرفتن این‌گونه نظرسنجی‌ها با استفاده از نتایج نظرسنجی مدیران، همکاران، کارکنان و خود اساتید (ارزشیابی ۳۶۰ درجه) این عوامل آسیب‌رسان را کاهش دهد.

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه در اکثر دانشگاه‌ها، ارزشیابی‌های دانشجویی به خاطر اجتناب از تأثیر نمره، قبل از امتحان انجام می‌شود، برخی از محققین با بررسی ارتباط نمره دانشجویان و همچنین نمره مورد انتظار آن‌ها با ارزشیابی اساتید، گزارش نموده‌اند که پاسخ‌های دانشجویان در عمل از نمره مورد انتظار آن‌ها تأثیر می‌پذیرد. اگر دانشجویان خوش‌بین باشند، نمره بالایی به استاد خود می‌دهند و اگر بدبین باشند، نمره پایینی خواهند داد (۱۷).

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که ارزشیابی از آموزش اساتید به وسیله دانشجویان تا چه حد مفید و

References

- 1- Amini M, Honardar M. The view of faculties and medical students about evaluation of faculty teaching experiences. Koomesh; Journal of Semnan University of Medical Sciences. 2008; 9(3): 171-8. [Persian]
- 2- Fich FE. Are student evaluations of teaching fair? 2010. Available from: <http://web.cs.toronto.edu/Assets/DCS+Digital+Assets/EllenStudentEvals.pdf>
- 3- Ziaee M, Miri M, Haji-abadi M, et al. Academic staff and students' impressions on academic evaluation of students in Birjand University of Medical Sciences and Health Services. Journal of Birjand University of Medical Sciences. 2007; 13(4): 61-8. [Persian]
- 4- Amin nick S, Emami S, Jalalpor S, et al. Assessment of relation of lesson design committee quality and university student opinions about professors of Boushehr Medical University. Journal of Tehran Medical University. 2000; 3: 13-4. [Persian]
- 5- Navabi N, Jahanian E, Haji Ahmadi M, et al. Criteria for a desirable teacher from the viewpoint of students of Babol University of Medical Sciences. Journal of Babol University of Medical Sciences. 2010; 12(5): 7-13. [Persian]
- 6- Nikbakht Nasr Abadi A, Parsa Yekta Z. Study on the evaluation of teaching in Tehran University of Medical Sciences. List of dissertations and essay papers and project abstracts of medical education. 1979-2008: 139. [Persian]

- 7- Kholdi N, Sheikhani A. Comparison of teachers evaluation by students, colleagues and teachers of Shahed School of Medicine. *Research in Medical Sciences*. 1998; 3(1 supplement): 49-51. [Persian]
- 8- Tootoonchi M, Changiz T, Alipour L, et al. Faculty members' viewpoints towards teacher evaluation process in Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(1):23-31. [Persian]
- 9- Aultman LP. An unexpected benefit of formative student evaluations. *College Teaching*. 2006;54(3):251-85.
- 10- Cashin WE. Student ratings of teaching: The research revisited. (IDEA Paper No. 32). Manhattan: Kansas State University, Center for Faculty Evaluation and Development. 1995.
- 11- Kerman Saravi F, Navidian A, Navabi Rigi SD. Nursing student and teachers' viewpoints toward priorities in teachers evaluation. *Iran Journal of Nursing*. 2011; 24(72): 18-28. [Persian]
- 12- Gillespie M. Student-teacher connection: A place of possibility. *Journal of Advanced Nursing*. 2005; 52(2): 211-19.
- 13- Wilson R. New research casts doubt on value of student evaluations of professors. *Chronicle of Higher Education*. 1998; 44(19): A12-A14.
- 14- Shakurnia A, Malayeri AR, Torabpour M, et al. Correlation between student evaluation of teaching and students' grades. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(1): 51-8. [Persian]
- 15- Sanagoo A, Joibari L. Students' viewpoints and experiences about evaluation of academic staff in theoretical courses. *Strides in Development of Medical Education*. 2010; 7(1): 57-69. [Persian]
- 16- Hossini M, Sarchami R. Attitude of students of Qazvin Medical University towards priorities in teachers assessment. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences*. 2002; 6(2): 33-7. [Persian]
- 17- Cohen PA. Student ratings of instruction and student achievement: A meta-analysis of multisection validity studies. *Review of Educational Research*. 1981; 51(3): 281-309.

A survey on students' attitude toward teachers' educational characteristics in Birjand University of Medical Sciences in 2012

**Zare Bidaki M (PhD)¹, Rajabpour Sanati A (MD)^{*2}, Hashemian SS (MSc)³, Rajai Ghannad F (MD)⁴,
Nadjafi Semnani M (MD)⁵**

1- Microbiology Department, Paramedical Sciences Faculty, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

2 & 4 - Medical Faculty, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

3- Department of Psychology, Roozbeh Hospital, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

5- Urology Department, Medical Faculty, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

Received: 18 Aug 2013

Accepted: 3 Jun 2014

Abstract

Introduction: In universities of medical sciences, teachers are known as key elements in education and research. Therefore, evaluating performance is the best way to quality control academic members in a medical educational system. The current study aimed to investigate students' attitudes towards current teaching characteristics of teachers in Birjand University of Medical Sciences.

Method: Using a standard electronic questionnaire, the attitude of the students was assessed toward their teachers' characteristics and teaching. Then, the final semester exams and the total average scores of the students was automatically called from the university database and loaded in learning management system's database. The data was analyzed using T-test and analysis of covariance.

Results: From seven different faculties, a total of 827 participants enrolled into this study. The average score of the students' attitude towards teaching of their teachers was 4.16 out of 5, showing a high satisfaction of the students regarding instructional elements of their teachers' characteristics. The faculty of emergency medicine had the highest mid and highest average of satisfaction based on the students' attitude among other faculties. Also, there was a significant difference between male and females regarding their attitudes' scores ($P < 0.05$).

Conclusions: Teachers' evaluation provides a background for competition, selecting superior teachers from student perspective and also helping students for choosing their teachers in next years' courses. Teacher evaluation should not be only restricted to students attitudes' scores. It is expected to provide various protocols in order to bring teachers' evaluation scores into reality.

Keywords: Teacher's evaluation, poll, students' attitude

*Corresponding author's email: ali.poursanati@gmail.com

This paper should be cited as:

Zare Bidaki M, Rajabpour Sanati A, Rajai Ghannad F, Hashemian SS, Nadjafi Semnani M. *A survey on students' attitude toward teachers' educational characteristics in Birjand University of Medical Sciences in 2012*. Journal of Medical Education and Development. 2014; 9(2):

41-48